

Yttre miljösyndromet är en bättre diagnos

Somatisering kännetecknas av att dåligt psykosocialt välbefinnande uttrycks och förmedlas som kroppsliga besvär för vilka man söker medicinsk hjälp. Fenomenet ger upphov till både diagnostiska och terapeutiska problem och torde vara en av de viktigaste orsakerna till den ökade sjukskrivnings- och förtidspensioneringsfrekvensen i Sverige under det senaste decenniet.

Besvärsbilden varierar, men vanligt förekommande är trötthet, sömnproblem, palpitationer, ostadighetskänsla (»yr-sel«), obehagsfenomen (»värk«, »smärtor« eller »sveda«) i olika delar av kroppen samt subjektiv försämring av minne och koncentrationsförmåga. Besvärsbilden är ofta polysymtomatisk, och ibland kan den rikta tankarna mot exempelvis någon neurologisk eller kardiovaskulär sjukdom. Störda kroppsfunktioner brukar emellertid inte kunna påvisas, och psykometrisk testning brukar utfalla normalt. Hos både lekt och lärd styrs åsikterna om sjukdomsorsakerna av ständigt skiftande modeströmningar, vilka avspeglas i en rik flora av sjuk-

domsbenämningar som kompletteras och förändras över tiden.

Inom en viktig och avgränsbar undergrupp till detta som helhet tämligen diffusa sjukdomskomplex sammankopplas besvären med exponering för kemiska eller fysiska komponenter i den yttre miljön såsom giftiga ämnen, elektromagnetiska fält (»strålning«) eller speciella former av ergonomisk belastning. Tillståndets psykogena karaktär är ofta – dock inte alltid – uppenbar, men patienterna själva brukar vara helt övertygade om att deras besvär orsakas av exponering för den specifika miljöfaktorn i fråga. En vid det här laget mycket omfattande klinisk erfarenhet från olika delar av världen har emellertid visat att försök att eliminera exponeringen för den ofta odefinierbara eller opåvisbara miljöfaktorn saknar terapeutiskt värde.

För att understryka de gemensamma särdragen hos alla särbenämnda åkommor inom detta åkommekomplex (till exempel sjuka hus-syndromet, bild-

skärmssjuka, elallergi, amalgamsjuka och självkopierande papperssjuka) föreslogs redan vid mitten av 1990-talet att de skulle åsättas samma diagnos oavsett med vilken miljöfaktor den enskilde patienten sammankopplade sina besvär; på svenska »yttre miljösyndromet« och på engelska »environmental somatization syndrome« (ESS) [1, 2].

Mot denna bakgrund ansluter jag mig oreserverat till åsikten att epidemiologi och sjuka hus-syndromet är en olämplig kombination [3] samt att det är dags att avskaffa sjuka hus-syndromet som klinisk diagnos [4].

Carl-Johan Göthe
docent, Stockholm
abekia@algotellet.se

REFERENSER

1. Göthe CJ, Molin C, Nilsson CG. The environmental somatization syndrome. *Psychosomatics* 1995;36:1-11.
2. Göthe CJ. Från skrivkramp till bildskärmssjuka. *Folkvett* 2000;2:9-19.
3. Thörn Å. Epidemiologi och sjuka hus-syndrom – en olämplig kombination. *Läkartidningen* 2006; 103:121-2.
4. Wälinder R. Dags att avskaffa sjuka hus-syndromet som klinisk diagnos. *Läkartidningen* 2006; 103:662.